

І. В. Копчикова,
к. е. н., доцент, Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7752-1603>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.3.227

РЕЛЕВАНТНА ІНФОРМАЦІЯ В СИСТЕМІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ПІДПРИЄМСТВА

I. Kopchykova,
PhD in Economics, Associate Professor,
Vinnytsia Institute of Trade and Economics SUTE

RELEVANT INFORMATION IN THE ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT
SYSTEM FOR ENTERPRISE REVENUE MANAGEMENT

У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти формування обліково-аналітичного забезпечення управління доходами підприємства в умовах використання релевантної інформації. Обґрунтовано актуальність проблеми підвищення якості інформаційної бази управління доходами в умовах динамічного розвитку ринкової економіки, зростання інформаційних потоків і посилення конкурентного середовища. Визначено роль доходів як ключового показника ефективності діяльності підприємства та основи його фінансової стійкості, інвестиційної привабливості й конкурентоспроможності. Узагальнено наукові підходи до трактування сутності доходів і релевантної інформації, а також проаналізовано внесок вітчизняних науковців у розвиток теорії обліку та аналітичного забезпечення управління доходами. Розкрито зміст і характеристики релевантної та нерелевантної інформації в контексті прийняття управлінських рішень. Досліджено інформаційні можливості фінансового та управлінського обліку, економічного аналізу і бюджетування у формуванні релевантної інформації про доходи підприємства. Запропоновано порівняльну характеристику релевантної та нерелевантної інформації та наведено практичні приклади її використання в управлінні доходами. Обґрунтовано, що орієнтація на релевантну, прогнозну та альтернативну інформацію сприяє підвищенню обґрунтованості управлінських рішень, оптимізації структури доходів і підвищенню ефективності доходуутворення. Сформульовано напрями вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення доходів підприємства з урахуванням вимог релевантності інформації.

The article explores theoretical and practical aspects of the formation of accounting and analytical support for enterprise revenue management in the context of the use of relevant information. The relevance of the problem of improving the quality of the revenue management information base in the context of the dynamic development of the market economy, the growth of information flows and the strengthening of the competitive environment is substantiated.

The role of income as a key indicator of the efficiency of an enterprise and the basis of its financial stability, investment attractiveness and competitiveness is determined. Scientific approaches to the interpretation of the essence of income and relevant information are summarized, and the contribution of domestic scientists to the development of accounting theory and analytical support for income management is analyzed.

The content and characteristics of relevant and irrelevant information in the context of making management decisions are disclosed. The information capabilities of financial and management accounting, economic analysis and budgeting in the formation of relevant information about the income of the enterprise are investigated.

A comparative characteristic of relevant and irrelevant information is proposed and practical examples of its use in revenue management are given. It is substantiated that focusing on relevant, predictive and alternative information contributes to increasing the validity of management decisions, optimizing the revenue structure and increasing the efficiency of revenue generation.

The directions for improving the accounting and analytical support of the enterprise's income are formulated, taking into account the requirements of information relevance, which provide for the integration of financial and management accounting, strengthening the analytical component and orientation of information flows to the needs of making management decisions. The feasibility of developing management accounting of income by responsibility centers, types of activity, products, clients and sales channels is substantiated in order to form information that reflects alternative options for management actions and their possible economic consequences.

Ключові слова: доходи, релевантна інформація, управління доходами, управлінський облік, фінансовий облік.

Key words: revenues, relevant information, revenue management, financial accounting, management accounting.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах динамічного розвитку ринкової економіки, глобалізації бізнес-процесів та посилення конкурентного середовища особливої актуальності набуває проблема формування якісного обліково-аналітичного забезпечення доходів підприємства. Постійні зміни кон'юнктури ринку, зростання вимог з боку інвесторів, кредиторів і власників, а також ускладнення господарських операцій зумовлюють необхідність удосконалення інформаційної бази управління. Саме доходи виступають ключовим узагальнюючим показником ефективності діяльності суб'єкта господарювання, оскільки відображають результати виробничо-комерційної діяльності та визначають потенціал подальшого розвитку підприємства. Від рівня та структури доходів залежить фінансова стійкість підприємства, його платоспроможність, інвестиційна привабливість і здатність зберігати конкурентні позиції на ринку.

У сучасних умовах прийняття управлінських рішень дедалі більше орієнтується не на обсяг доступної інформації, а на її якість та корисність для конкретних управлінських цілей. У зв'язку з цим особливого значення набуває використання релевантної інформації, тобто такої, що є своєчасною, достовірною, повною та безпосередньо впливає на вибір альтернатив управління

доходами. Релевантна інформація дозволяє оцінити можливі наслідки управлінських рішень, спрогнозувати майбутні доходи, визначити найбільш ефективні напрями діяльності та мінімізувати ризики. Її застосування в системі обліково-аналітичного забезпечення сприяє підвищенню обґрунтованості управлінських рішень і формуванню адаптивної політики управління доходами підприємства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика управління доходами підприємства в умовах зростання інформаційної невизначеності та необхідності використання релевантної інформації є предметом дослідження багатьох науковців у галузі бухгалтерського обліку, економічного аналізу та менеджменту.

Питання управління доходами через призму обліково-аналітичного забезпечення розкрито у статтях Поліщук О.М. "Обліково-аналітичне забезпечення управління доходами в аграрних підприємствах України" та Кононенко Л.В. "Трансформація системи обліково-аналітичного забезпечення як складової управління підприємством в умовах сталого розвитку та діджиталізації суспільства" У статтях розкрито системний характер обліково-аналітичного забезпечення та обґрунтовано необхідність інтеграції обліку, аналізу й внутрішньої звітності. Автори підкреслюють, що ефективне управ-

ління доходами можливе лише за умови використання інформації, орієнтованої на майбутні результати, а не виключно на ретроспективні показники [2,3].

У публікації Сулими М.О. та Гвінсадзе А.А. "Ефективне управління доходами, витратами і фінансовими результатами підприємства" розглянуто комплексний підхід до управління фінансовими результатами, де доходи виступають центральним елементом. Автори доводять, що обґрунтованість управлінських рішень значною мірою залежить від якості інформаційної бази, сформованої системами обліку та аналізу, що є особливо важливим в умовах зростання конкуренції та нестабільності ринкового середовища [4].

У наукових публікаціях Ткаченко Н.М., Яловега Л.В., Лега О.В., Прийдак Т.Б. значна увага приділяється аналітичному забезпеченню управління доходами. Автори підкреслюють, що аналіз доходів має базуватися не лише на ретроспективних даних фінансової звітності, а й на прогнозній та релевантній інформації, яка відображає можливі сценарії розвитку діяльності підприємства [5, 6].

Доповнює науковий дискурс дослідження "Управління підприємством в умовах невизначеності та кризи", у якому обґрунтовано необхідність використання прогнозної та сценарної інформації для управління фінансовими результатами. Авторка акцентує увагу на обмеженості використання виключно історичних даних та важливості релевантної інформації в умовах невизначеності [1].

Аналіз наукових публікацій дає змогу виділити такі ключові підходи:

- 1) доходи розглядаються як центральний об'єкт управління фінансовими результатами;
- 2) релевантна інформація трактується як основа ефективних управлінських рішень.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад та визначення практичних підходів до формування обліково-аналітичного забезпечення управління доходами підприємства на основі використання релевантної інформації з метою підвищення обґрунтованості управлінських рішень та ефективності доходуотворення.

Для досягнення поставленої мети в статті передбачається вирішення таких завдань:

1. Обґрунтувати роль релевантної інформації у процесі прийняття управлінських рішень щодо формування та оптимізації доходів.
2. Визначити склад і характеристики релевантної та нерелевантної інформації в контексті управління доходами підприємства.
3. Дослідити інформаційні можливості фінансового та управлінського обліку, економічного аналізу і бюджетування у формуванні релевантної інформації про доходи.
4. Надати порівняльну характеристику релевантної та нерелевантної інформації та проілюструвати її практичне значення для управління доходами.
5. Сформулювати напрями вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення доходів підприємства з урахуванням вимог релевантності інформації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Обліково-аналітичне забезпечення доходів підприємства являє собою систему збору, обробки, узагальнення та аналізу інформації про доходи, яка формується на основі даних фінансового, управлінського та податкового обліку з метою підтримки управлінських рішень.

Облікова інформація як різновид економічної інформації, характеризується базовими критеріями: точністю, оперативністю, достовірністю та проходить такі етапи перетворення: формування на основі первинних документів; групування у регістрах бухгалтерського обліку; обробка та аналіз даних; узагальнення у звітності [8].

Основними елементами такої системи є: первинний облік доходів, фінансовий облік і звітність, управлінський облік доходів за центрами відповідальності, економічний аналіз доходів, внутрішня звітність для потреб менеджменту.

Для забезпечення релевантності інформації щодо доходів доцільно поєднувати інструменти різних видів обліку (фінансового, управлінського), аналізу (факторний аналіз, трендовий аналіз, аналіз беззбитковості) та бюджетування доходів.

Інтеграція цих інструментів сприяє підвищенню оперативності та обґрунтованості управлінських рішень.

Ефективність обліково-аналітичного забезпечення визначається не лише обсягом інформації, а насамперед її якістю та релевантністю для конкретних управлінських цілей.

Релевантна інформація — це інформація, яка стоїть майбутніх рішень, змінюється залежно від обраної альтернативи та дає змогу оцінити економічні наслідки управлінських дій.

Релевантна інформація відіграє ключову роль у системі управління доходами підприємства, оскільки саме вона забезпечує обґрунтованість і результативність управлінських рішень. Під релевантною інформацією розуміють таку інформацію, яка безпосередньо пов'язана з процесом прийняття рішень, орієнтована на майбутнє та здатна впливати на вибір конкретної управлінської альтернативи. Вона не є статичною, а змінюється залежно від обраного варіанта дій, що дає змогу менеджменту оцінити можливі економічні наслідки управлінських рішень щодо формування, зміни або оптимізації доходів.

В практиці управління доходами релевантною вважається інформація, яка дозволяє глибоко проаналізувати джерела та умови їх формування. Зокрема, важливе значення має інформація про структуру доходів за видами діяльності, що дає змогу визначити найбільш прибуткові напрями та оцінити доцільність їх подальшого розвитку. Не менш значущою є інформація про маржинальний дохід, яка використовується для прийняття рішень щодо ціноутворення, асортиментної політики та вибору оптимального обсягу виробництва й реалізації продукції.

Особливу роль у системі релевантної інформації відіграють показники доходності окремих продуктів, клієнтів або каналів збуту, оскільки вони дозволяють ідентифікувати найбільш ефективні сегменти ринку та сконцентрувати управлінські зусилля саме на них. Крім

Таблиця 1. Порівняльна характеристика релевантної та нерелевантної інформації

Критерій	Релевантна інформація	Нерелевантна інформація
Зв'язок з управлінським рішенням	Безпосередньо впливає на вибір альтернативи	Не впливає на прийняття конкретного рішення
Орієнтація в часі	Переважає майбутня або прогнозна	Минулого періоду (історична)
Змінність	Змінюється залежно від обраного варіанта дій	Не змінюється незалежно від рішення
Альтернативність	Враховується лише за наявності альтернатив	Однакова для всіх альтернатив
Економічний зміст	Відображає майбутні доходи, витрати, вигоди	Включає безповоротні витрати, архівні дані
Призначення	Використовується для планування, прогнозування, вибору	Має довідковий або звітний характер
Цінність для менеджменту	Висока	Низька або відсутня

того, релевантною є інформація про тенденції зміни доходів у динаміці, яка слугує основою для прогнозування майбутніх фінансових результатів і розробки стратегічних рішень. Важливим елементом також є дані про фактори впливу на формування доходів, зокрема цінові, обсягові, маркетингові, логістичні та зовнішньо-економічні чинники.

Водночас використання нерелевантної інформації, такої як історичні показники доходів без урахування можливих змін, безповоротні або вже понесені витрати, може суттєво спотворити управлінські висновки. Орієнтація виключно на минулі дані без їх адаптації до майбутніх умов часто призводить до помилкових управлінських рішень, неефективної політики доходотворення та зниження конкурентоспроможності підприємства. Тому відбір і використання саме релевантної інформації є необхідною умовою ефективного управління доходами в сучасному економічному середовищі.

Розглянемо характеристики релевантної та нерелевантної інформації у порівняльному вигляді (табл. 1).

Релевантною є та інформація, яка впливає на прийняття управлінських рішень щодо формування або зміни доходів.

Прикладами такої інформації може бути:

- прогнозований обсяг доходів від запуску нового продукту;
- очікувана ціна реалізації продукції за різними каналами збуту;
- маржинальний дохід за окремими товарами або клієнтами;
- додатковий дохід від укладення нового контракту;
- зміна доходів у разі підвищення або зниження цін;
- доходи, які будуть отримані при зміні асортименту;
- очікувані доходи від розширення ринку збуту;
- альтернативні варіанти доходів при виборі різних стратегій продажу;
- вплив рекламної кампанії на обсяг реалізації та доходи;
- сезонні коливання доходів, що враховуються при плануванні.

Нерелевантною є інформація, яка не змінюється залежно від управлінського рішення або стосується минулих подій. Прикладами такої інформації можуть бути:

- доходи, отримані в минулих звітних періодах;
- фактична виручка минулого року, якщо вона не впливає на вибір альтернатив;
- бухгалтерські дані про доходи, які вже визнані та не можуть бути змінені;
- історичні показники продажів без урахування майбутніх змін;
- заплановані доходи, які вже не можуть бути скориговані;
- середній рівень доходів за попередні роки без прогнозової складової;
- загальний обсяг доходів підприємства, якщо він однаковий для всіх альтернатив;
- доходи, не пов'язані з поточним управлінським рішенням;
- інформація довідкового характеру, що не використовується в аналізі альтернатив.

Наприклад, підприємство приймає рішення про випуск нової лінії продукції.

Релевантною інформацією в даному випадку будуть — очікувані доходи від нової лінії, приріст загального доходу та доходи за альтернативними сценаріями запуску.

Нерелевантною інформацією буде — дохід від старої продукції в минулому році та загальна сума доходів за минулий період без прогнозу.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Обліково-аналітичне забезпечення доходів підприємства в умовах використання релевантної інформації є ключовим чинником ефективного управління фінансовими результатами. Формування релевантної, своєчасної та достовірної інформації про доходи дає змогу підприємству адекватно реагувати на зміни зовнішнього середовища, оптимізувати структуру доходів та підвищувати конкурентоспроможність. Подальший розвиток

системи обліково-аналітичного забезпечення має ґрунтуватися на інтеграції обліку, аналізу та стратегічного управління.

З метою підвищення якості релевантної інформації щодо доходів підприємства доцільно:

- впроваджувати сучасні інформаційні системи обліку та аналітики;
- розширювати використання управлінського обліку;
- формувати внутрішню звітність, орієнтовану на потреби менеджменту;
- забезпечувати взаємозв'язок між обліковими даними та стратегічними цілями підприємства;
- підвищувати кваліфікацію фахівців з обліку й аналізу.

Література:

1. Грабовська І. (2024). Управління підприємством в умовах невизначеності та кризи. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences. 2024. № 336 (6). С. 105—111. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-336-15>

2. Кононенко Л. В., Ніколаєва С. П. (2022). Трансформація системи обліково-аналітичного забезпечення як складової управління підприємством в умовах сталого розвитку та діджиталізації суспільства. Економічний простір. 2022. № 177. С. 69—75. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/177-12>

3. Поліщук О. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління доходами в аграрних підприємствах України. Економічний простір. 2020. № 154. С. 231—234. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-43>

4. Сулима М.О., Гвінсадзе А.А. Ефективне управління доходами, витратами і фінансовими результатами підприємства. Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій. 2024. № 1 (13). С. 188—199. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/270/220>

5. Ткаченко Т.П., Тульчинська С.О., Бойчук Д. В. Управління доходами на підприємстві. Ефективна економіка. 2018. № 3. URL: http://www.economy-nayka.com.ua/index.php/pdf/2_2020/6?op=1&z=6192

6. Яловега Л.В., Лега О.В., Прийдак Т.Б. Управлінські рішення: аналіз релевантності облікової інформації. Причорноморські економічні студії. 2022. Вип. 74. С. 227—233. URL: https://bses.in.ua/journals/2022/74_2022/36.pdf

References:

1. Hrabov'ska, I. (2024), "Managing a business in times of uncertainty and crisis", Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, vol. 336 (6), pp. 105-111. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-336-15>

2. Kononenko, L. V. and Nikolaieva, S. P. (2022), "Transformation of the System of Accounting and Analytical Support as a Component of Enterprise Management in the Context of Sustainable Development and Digitalization of Society", Ekonomichnyi prostir, vol. 177, pp. 69—75. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/177-12>

3. Polischuk, O.M. (2020), "Accounting and analytical support of income management in agricultural enterprises of Ukraine", Ekonomichnyi prostir, vol. 154, pp. 231—234. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-43>

4. Sulyma, M.O. and Hvinsadze, A.A. (2024), "Effective management of revenues, expenses and financial results of an enterprise", European scientific journal of Economic and Financial innovation, vol. 1 (13), pp. 189—198 available at: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/270/220> (Accessed 15 Jan 2026).

5. Tkachenko, T.P., Tulchynska, S.O. and Boichuk D.V. (2018), "Revenue Management in an Enterprise", Efektyvna ekonomika, vol. 3, available at: http://www.economy-nayka.com.ua/index.php/pdf/2_2020/6?op=1&z=6192 (Accessed 15 Jan 2026).

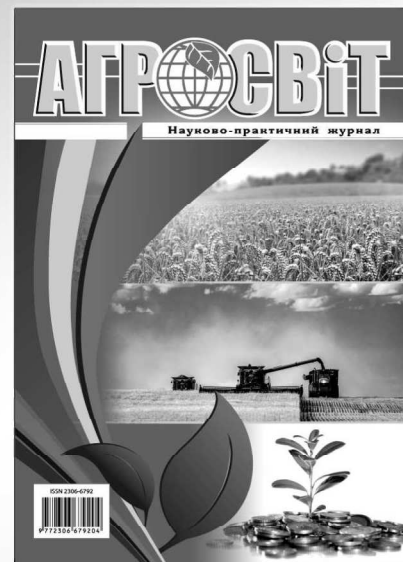
6. Yaloveha, L.V., Leha, O.V. and Pryjda, T.B. (2022), "Management decisions: analysis of the relevance of accounting information", Prychornomors'ki ekonomichni studii, vol. 74, pp. 227—233, available at: https://bses.in.ua/journals/2022/74_2022/36.pdf (Accessed 15 Jan 2026).

Стаття надійшла до редакції 29.01.2026 р.

АГРОСВІТ

<https://nayka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292